

Asia: VN/20323/2020

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista sote-uudistuksesta johtuen (Sote100)

Valitkaa jompikumpi alla olevista vaihtoehdoista

Lausunnonantajalla on lausuttavaa esitysluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Kuntoutusyritykset pitää muutoksia hallituksen sote-uudistuksen näkökulmasta ymmärrettävinä. Terveystuollon substanssilakeihin kohdistuu kuitenkin muutostarpeita, jota tässä esitysluonnoksessa ei esitetä. Terveystuollon kehittämiseksi, ja asiakkaan paremmaksi pääsyksi palveluihin esitämme seuraavia kahta asiaa valmisteltavaksi jatkossa:

1. Asiakasmaksulakia on muutettava siten, että palvelusetelin omavastuuosuus kerryttää maksukattoa,

ja

2. Pitää säätää palveluntuottajalaki

1. Palvelusetelin mahdollinen omavastuu pitää saada kerryttämään asiakasmaksulain omavastuuta

Esitys:

Asiakasmaksulakia tulee muuttaa siten, että asiakkaan maksama omavastuu palvelusetelipalveluista kerryttää maksukattoa samasta palvelusta kunnallisesti tuotettuna määrättävään asiakasmaksuun asti.

Perustelut:

Asiakasmaksulaissa on nykyään ja 1.7.2021 voimaan tulevan uusitun asiakasmaksulain mukaan 683 euron maksukatto, jonka jälkeen asiakasmaksuja ei enää määrätä.

Koska palvelusetelissä ei ole asiakasmaksua, vaan (yleensä) asiakasmaksun suuruinen omavastuuosuus, ei omavastuun maksaminen kerrytä asiakasmaksukattoa. Tämä on ongelma sellaisille asiakkaille, jotka käyttävät paljon terveydenhuollon palveluja, mutta eivät kuitenkaan niin paljon, että saisivat 683 euron maksukattoa täyteen ilman palvelusetelin muuttamista ostopalveluksi.

Tällöin asiakkaalle voi esimerkiksi asumispalveluissa olla edullisempaa valita kunnallinen palveluntuottaja, jotta hän saa myöhemmin vaikkapa maksuttomat käynnit terveyskeskuksessa loppuvuodeksi. Sääntely on sekä kansalaisia että palveluntuottajia eriarvoistavaa. Sillä on vaikutuksia siihen, voiko asiakas tosiasiaassa valita palvelusetelin vai julkisen palvelun.

Ratkaisuksi tähän esitämme uuden asiakasmaksulain 6 a §:n muuttamista seuraavasti:

Lisätään 6 a §:n 1 momenttiin uusi 12. kohta:

”12) asiakkaan maksama omavastuu palvelusetelipalveluista samaan summaan saakka kuin samasta palvelusta kunnallisesti tuotettuna määrättävä asiakasmaksu olisi.”

2. Palveluntuottajalaki nykyaikaistaisi ja yhdenmukaistaisi julkisen ja yksityisen terveydenhuollon valvonnan

Esitys:

Valmistellaan ja otetaan käyttöön palveluntuottajalaki itsenäisenä lakina. Luonnos palveluntuottajalaissa valmisteltiin edellisellä hallituskaudella, osana silloista sote-uudistusta. Viralliselta nimeltään kyseessä oli hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta (HE 52/2017). Lakiesitys perustuu suurelta osin yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä pohtineen työryhmän työhön. Työryhmän mietintö löytyy täältä: <https://stm.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-00-3811-3>

Perustelut:

Mietintö oli yksimielinen ja sai palveluntuottajakentällä laajan hyväksynnän. Perusajatus oli, että nykyisestä jaottelusta luvanvaraisiin ja ilmoituksenvaraisiin terveydenhuollon toimijoihin luovutaan. Olennaisin ero näillä kahdella on, että ilmoituksenvaraisesti voi toimia ainoastaan yksityinen elinkeinonharjoittaja ilman työntekijöitä. Jos tämä haluaa ryhtyä työnantajaksi, täytyy tämän hankkia toimilupa, joka edellyttää mm. tilojen ennakkotarkastusta.

Syy kahtiajaolle löytyy historiasta. 70- ja 80-luvuilla toimiluvan saaminen edellytti mm. alueellista tarveharkintaa (vrt. aiemmin taksit ja nykyään apteekit). Itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi saattoi ryhtyä pelkällä ilmoituksella. Vuoden 1990 palveluntuottajalaissa tämä kahtiajako jostain syystä säilytettiin, vaikka varsinaista alueellista tarveharkintaa enää 90-luvulla ei enää tehty.

Viime vaalikaudella valmistellun ja kaatuneen palveluntuottajalain mukaan yhtiömuodosta riippumatta hakija olisi voinut ryhtyä palveluntuottajaksi ja työnantajaksi, kunhan teki asianmukaiset ilmoitukset ja omavalvontasuunnitelmat ja hallussa oli palveluihin nähden riittävä määrä osaavaa henkilökuntaa. Tilojen ennakkotarkastus olisi enää vaadittu vain, jos toiminta olisi sitä erityisesti edellyttänyt (esimerkiksi avattaessa uutta sairaalaa). Palveluntuotannon sai aloittaa sen jälkeen, kun rekisteröinti-ilmoitus oli merkitty palveluntuottajarekisteriin. Uusi laki olisi informaatioluontoisesti kirjannut yhteen pykälään kaikki suunnitelmat ja veloitteet, jotka palveluntuottajilla on nyt monien eri lakien perusteella.

Uutta ja kannatettavaa olisi ollut myös menettely, jolla yksi palveluntuottaja valtuutettiin edustamaan muita palveluntuottajia suhteessa viranomaisiin. Tämä vastaa nykyisin jo vakiintunutta toimintamallia, jossa yksi (suurempi) terveyspalvelualan yritys hoitaa mm. tila, potilasrekisteri ja lupa-asioita pienempien ("vuokralaisina" toimivien) yritysten puolesta. Nykyinen vakiintunut käytäntö olisi siis vain kirjattu lakiin.

Tuo palveluntuottajarekisteri oli käytännössä teknisesti valmis vuodenvaihteessa 2018-2019. Nykyiset valvontaviranomaiset, aluehallintovirasto ja Valvira, ovat jo vuosia valmistautuneet tähän muutokseen keräämällä palveluntuottajia ja rekisteröimällä heitä. Jokaiselle palveluntuottajalle on annettu OID-tunnus, jonka avulla voitiin selvittää missä toimipisteessä tämä toimii, kenen alaisuudessa ja mitä toimialoja tälle kuuluu. Viranomaiset menivät jopa niin pitkälle, että yhdistivät yksityiset ja julkiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat samaan rekisteriin. Rekisteri on julkinen (ns. koodistopalvelu) ja löytyy täältä. Rekisteriin olisi vain lisätty itsenäiset terveydenhuollon ammatinharjoittajat.

Työryhmän alkuperäiseen mietintöön tuli lopulliseen muotoonsa hioutuessa huomattavasti muutoksia. Muutoksia tehtiin sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimesta. Niitä oli mm:

- Hallituksen esitykseen tuli saman palveluntuottajia koskevan lupalainsäädännön ulottaminen yksityisten lisäksi myös julkisiin palveluntuottajiin (ideana hyvä, jotta kaikilla on samat veloitteet)

- Nimimuutoksia, työryhmä puhui mm. vielä vastuullisesta palveluntuottajasta, nimike muuttui myöhemmin valtuutetuksi palveluntuottajaksi
- Mietinnöstä poiketen jokainen palveluntuottaja jatkaisi oman potilasrekisterinsä rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjyyden keskittämisen ei katsottu olevan yhteensopiva EU:n tietosuojasetuksen kanssa.
- Kansaneläkelaitokselle piti antaa lakisääteinen velvollisuus ottaa vastaan toimintansa lopettaneiden pienyritysten paperinen potilasasiakirjamateriaali. Kela ei kuitenkaan odottanut lain voimaantuloa, vaan alkoi jo vuodenvaihteessa 2019 ottaa vastaan näitä asiakirjoja. Tämä on erittäin kannatettavaa. Toiminta ei perustu lakiin, vaan Kelan ja toimintansa lopettaneen väliseen sopimukseen.
- Hallituksen esityksessä tavoitteena oli lakkauttaa aluehallintovirastot ja Valvira, ja yhdistää ne (muutaman muun viraston kanssa) valtakunnalliseksi Luova-virastoksi. Tätä muutosta jarrutettiin

Luova-virastosta jäi kuitenkin sen verran rippeitä käyttöön, että nykyään palveluntuottaja voi tehdä lupahakemuksen ja itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoituksen omalle aluehallintovirastolleen keskitetysti Valviran yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiain verkkopalvelusta. Palvelun kautta voi jättää lupahakemuksen tai tehdä ilmoituksen toimimisesta itsenäisenä ammatinharjoittajana. Palvelu oli epäilemättä alun perin suunniteltu palveluntuottajalain mukaiseen palveluntuottajien rekisteröintiin, mutta onneksi se saatiin edes tähän käyttöön.

Tavoitteena oli siis helpottaa valvontaa, helpottaa yrityksen perustamista, helpottaa yritystoiminnan muutoksia ja kaupan päälle saattaa yksityinen ja julkinen palveluntuottaja luvanvaraisuuden ja valvonnan osalta samalle viivalle. Jos tämä saataisiin voimaan koskemaan edes yksityistä palveluntuottajakenttää, olisi muutos tervetullut, mutta käsittääkseni lainsäädännön ulottuvuudesta myös julkiselle sektorille vallitsi yksimielisyys niin yksityisten kuin julkistenkin palveluntuottajien kesken. Käyttöönotto olisi myös suhteellisen kivutonta, sillä iso osa valmistelutyöstä on asiaan liittyen jo tehty.

Käsityksemme mukaan erimielisyyksiä palveluntuottajalain sisältöön ei juuri sisälly. Viime kaudella palveluntuottajalain ongelmaksi koitui se, että sen käsittely yhdistettiin varsin epäsuosittuun sote- ja maakuntauudistukseen. Alkuperäinen työryhmän mietintö lähti siitä, että laki tulisi voimaan sellaisenaan.

Esitämme, että palveluntuottajalaki valmistellaan ja otetaan käyttöön itsenäisenä lakina.

Grekin Satu
Suomen Kuntoutusyritykset ry